

QUAN HỆ VIỆT NAM – CỘNG HÒA PHÁP TỪ 1991 ĐẾN 2013

PGS. TS. Nguyễn Thị Quế

Ths. Nguyễn Thị Minh Thảo

Viện Quan hệ quốc tế - Học viện CT-HCQG Hồ Chí Minh

Quan hệ Việt - Pháp là mối quan hệ có bề dày lịch sử. Mặc dù là hai quốc gia có chế độ chính trị - xã hội và trình độ phát triển khác nhau, lại cách xa nhau về mặt địa lý và còn lưu giữ nhiều dấu ấn của một thời gian dài thực dân Pháp chiếm đóng và đô hộ Việt Nam cũng như những thất bại của Pháp tại chiến trường Điện Biên Phủ năm 1954, nhưng kể từ khi hai nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Cộng hòa Pháp chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao năm 1973 và đặc biệt là từ sau sự kiện Tổng thống Pháp Mitterrand đến thăm Việt Nam năm 1993, quan hệ song phương phát triển mạnh mẽ. Hai nước đã hợp tác hiệu quả trong hầu hết các lĩnh vực quan trọng như kinh tế, chính trị, quân sự, văn hoá - xã hội, khoa học, kỹ thuật... Điều này góp phần quan trọng thúc đẩy quan hệ của Pháp với châu Á, quan hệ Việt Nam với Liên minh Châu Âu, đồng thời là cầu nối góp phần thúc đẩy và tăng cường quan hệ gắn kết, hữu nghị giữa hai châu lục Âu - Á.

1. Trên lĩnh vực chính trị - ngoại giao

Những thay đổi của cục diện quốc tế sau Chiến tranh Lạnh và những chuyển biến

trong chiến lược phát triển quốc gia là những yếu tố quan trọng thúc đẩy quan hệ hai nước phát triển nhanh chóng. Về phía nước Pháp, trước sự phát triển năng động và những biến đổi mạnh mẽ trong cục diện chính trị ở châu Á, sự trì trệ của kinh tế nội địa và những tính toán chiến lược, Pháp chủ trương xây dựng một chính sách ngoại giao mang tính chất toàn cầu nhằm tăng cường ảnh hưởng của Pháp trên toàn thế giới. Ngoài châu Âu là ưu tiên số một, châu Á cũng được đặc biệt coi trọng. Điều này được thể hiện trong việc hoạch định chính sách châu Á mới của Pháp vào năm 1994. Việt Nam là nước nằm trong khu vực địa chiến lược hết sức quan trọng ở Châu Á-Thái Bình Dương, có vai trò và vị thế này càng cao ở khu vực cũng như trên trường quốc tế, có mối quan hệ truyền thống với Pháp và là một thành viên của khối Pháp ngữ nên hội tụ nhiều yếu tố thu hút sự quan tâm của Pháp. Lợi thế và sức hấp dẫn của mối quan hệ Việt - Pháp đã được Đại sứ Pháp tại Việt Nam Jean Nougareda chỉ rõ trong bài phát biểu năm 2004: *"Chính sách Việt Nam (của Pháp) được suy tính trên quy mô khu vực. Chính sách này mang lại lợi ích*

cho cả hai nước, Pháp có thể giúp Việt Nam phát triển và xây dựng mối quan hệ tốt đẹp với châu Âu. Để đáp lại, Việt Nam giúp Pháp có lại chỗ đứng trong khu vực châu Á. Đó là một bàn đạp cho sự trở lại châu Á của Pháp"¹. Không phải ngẫu nhiên Pháp là nước phương Tây đầu tiên khai thông quan hệ với Việt Nam từ 1989 và Tổng thống Francois Mitterrand là vị nguyên thủ phương Tây đầu tiên đến thăm Việt Nam vào năm 1993, mở đầu cho quá trình bỏ bao vây, cấm vận chống Việt Nam...

Các cuộc viếng thăm chính thức của các nhà lãnh đạo hai nước và những thành tựu đạt được trong hợp tác song phương đã góp phần củng cố và tăng cường quan hệ hai nước về mọi mặt. Trong chuyến thăm chính thức Việt Nam tháng 2 năm 1993, Tổng thống Pháp F. Mitterrand đã tuyên bố hòa giải hoàn toàn quan hệ giữa hai nước Việt Nam và Pháp, đồng thời lên tiếng yêu cầu Mỹ bỏ cấm vận chống Việt Nam. Chuyến thăm đã đánh dấu bước khởi đầu cho các chuyến thăm cấp cao đều đặn giữa hai nước, nền tảng để đưa quan hệ Việt - Pháp lên những tầm cao mới. Tiếp sau đó, Tổng thống Jacques Chirac cũng đã tới thăm Việt Nam hai lần (năm 1997 và năm 2004). Lãnh đạo hai nước đã khẳng định sẽ tăng cường các mối quan hệ song phương và đa phương. Trong chuyến thăm Việt Nam năm 2004, Tổng thống Pháp J. Chirac khẳng

định, Pháp coi việc phát triển quan hệ với Việt Nam là một ưu tiên trong chính sách của Pháp đối với khu vực châu Á và tiếp tục hỗ trợ công cuộc đổi mới và hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam². Trong cuộc hội đàm bên lề Hội nghị Cấp cao Á - Âu lần thứ 9 (ASEM 9) tại Lào vào tháng 11 năm 2012, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng và Tổng thống Pháp Francois Hollande đã nhất trí cần tích cực thúc đẩy hướng tới thiết lập quan hệ đối tác chiến lược Việt - Pháp.

Về phía Việt Nam, các nhà lãnh đạo Việt Nam cũng đã có những chuyến thăm chính thức nước Pháp như chuyến thăm của Thủ tướng Võ Văn Kiệt (6/1993), của Chủ tịch Quốc hội Nông Đức Mạnh (10/1993), Chủ tịch nước Lê Đức Anh (5/1995), Tổng Bí thư Lê Khả Phiêu (2000), Chủ tịch nước Trần Đức Lương (20/10-2/11/2002), Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh (6/2005), Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng (9/2007). Trong chuyến thăm Pháp năm 2002, Chủ tịch Trần Đức Lương đã khẳng định: Việt Nam rất coi trọng quan hệ hữu nghị hợp tác với Pháp do những mối liên hệ, tình cảm gắn bó giữa nhân dân hai nước, đồng thời lãnh đạo hai nước nhất trí nâng quan hệ giữa hai nước thành *quan hệ hữu nghị truyền thống, hợp tác toàn diện và lâu dài* và coi đây là phương châm cho quan hệ Việt - Pháp trong những thập kỷ đầu của

² TTXVN, Chủ tịch Trần Đức Lương hội đàm với Tổng thống Jacques Chirac, <http://www.mofahcm.gov.vn>, cập nhật ngày 6/10/2004.

¹ Trần Vũ Phương, *Quan hệ Việt - Pháp trong những năm gần đây*, Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu, số 1, trang 51.

thế kỷ XXI. Trong chuyến thăm Pháp vào tháng 6/2005, Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh và Tổng thống J. Chirac đã khẳng định mong muốn chung của Việt Nam và Pháp gắn các mối quan hệ hợp tác hữu nghị song phương vào các không gian khu vực rất năng động là EU và ASEAN, tiếp tục đưa châu Âu và châu Á xích lại gần nhau hơn thông qua các sáng kiến chung, góp phần vào việc tăng cường đối thoại ASEM, và nhất trí khuôn khổ quan hệ giữa hai nước là *"hữu nghị truyền thống, hợp tác toàn diện, lâu dài, tin cậy trong thế kỷ XXI"*.

Việc thường xuyên duy trì trao đổi các đoàn cấp cao, duy trì cơ chế đối thoại chiến lược về các vấn đề đối ngoại và quốc phòng cũng như cơ chế tham khảo chính trị về quan hệ song phương giữa hai nước đã tăng cường hiểu biết lẫn nhau. Đại sứ đặc mệnh toàn quyền của Pháp tại Việt Nam Jean-François Girault chỉ rõ, trong quan hệ quốc tế hai nước có điểm tương đồng là *"cùng đề cao tính độc lập trong vấn đề chủ quyền"* và *"cả hai nước đều có quan niệm giống nhau về tính dân tộc trong quan hệ quốc tế, ủng hộ tính đa phương, ủng hộ chủ trương đa văn hóa, đa chính trị"*³. Sự gặp gỡ giữa hai đường lối của hai nhà nước xuất phát từ nhu cầu và lợi ích của chính bản thân mỗi nước đã góp phần thúc đẩy quan hệ hai nước trên mọi mặt lên một tầm cao mới, cho phép phát huy được tính đa dạng cũng như sức sống

mạnh mẽ trong các lĩnh vực hợp tác song phương. Hiện nay, trên cơ sở nhận thức tầm quan trọng của mối quan hệ lịch sử chung giữa hai dân tộc, tin tưởng vào sự phát triển không ngừng của hai nền kinh tế, với mong muốn tăng cường hợp tác vì hòa bình, an ninh quốc tế, vì một tương lai chung, hai bên nhất trí đã đến lúc cần phối hợp chặt chẽ nhằm nâng quan hệ song phương lên tầm đối tác chiến lược trong năm Pháp – Việt Nam nhân chuyến thăm của lãnh đạo cấp cao hai nước.

2. Trên lĩnh vực kinh tế

Song song với những tiến triển tốt đẹp trong quan hệ chính trị, quan hệ kinh tế song phương cũng có những khởi sắc đáng khích lệ. Hai bên đã kí kết hàng loạt hiệp định hợp tác, chương trình hỗ trợ, dự án đầu tư, buôn bán, chuyển giao công nghệ... Nhờ đó, quan hệ kinh tế được tăng cường, mở rộng trên tất cả các lĩnh vực tài chính, thương mại, đầu tư,... Hiện, Pháp là một trong những đối tác quan trọng hàng đầu của Việt Nam, là nước châu Âu có đầu tư trực tiếp lớn nhất tại Việt Nam và đứng thứ hai về viện trợ phát triển song phương cho Việt Nam. Các doanh nghiệp của Pháp hiện có mặt trong hầu hết các lĩnh vực kinh tế quan trọng, đóng góp tích cực vào sự phát triển kinh tế - xã hội của Việt Nam.

Cụ thể, về trao đổi thương mại, kể từ sau khi chiến tranh kết thúc, trao đổi thương mại song phương mặc dù số lượng chưa lớn

³ VNN, *Pháp coi Việt Nam là cửa ngõ tiến vào Đông Nam Á*, <http://www.vnmission-ge.gov.vn>

nhưng liên tục tăng trưởng qua các năm và đến năm 2012 đã đạt được trên 3,75 tỉ đôla⁴, gấp hơn 8 lần so với năm 1995 (445,7 triệu đôla⁵). Liên tục trong ba năm gần đây (2010 - 2012), bất chấp những khó khăn đến từ cuộc khủng hoảng kinh tế toàn cầu, kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam sang Pháp liên tục tăng mạnh ở mức trên 30%/năm và Việt Nam đạt được mức xuất siêu sang Pháp. Việt Nam xuất sang Pháp chủ yếu là hàng tiêu dùng chất lượng cao như giấy dép, hàng may mặc, hàng thủy sản, thực phẩm đông lạnh, sản phẩm gỗ, sản phẩm thủ công mỹ nghệ,... và nhập từ Pháp các mặt hàng công nghiệp có giá trị cao như máy móc cơ khí chính xác, thiết bị viễn thông, hàng không, dược phẩm, mỹ phẩm, một số sản phẩm thời trang cao cấp và rượu vang,... Thời gian qua, tỉ trọng hàng điện tử đang có sự gia tăng đáng kể trong kim ngạch xuất khẩu, tuy nhiên, các ngành chiếm tỉ trọng lớn trong cơ cấu hàng xuất khẩu của Việt Nam vẫn là hàng nông nghiệp và may mặc.

Tuy có nhiều tiến triển tích cực song hiện nay trao đổi thương mại giữa Pháp và Việt Nam vẫn chưa tương xứng với tiềm năng và quan hệ chính trị của hai nước. Thị phần của Pháp tại Việt Nam mới chiếm khoảng 1% vào năm 2012, còn thấp hơn nhiều so với tỉ lệ trung bình thị phần của

Pháp ở các nước Đông Nam Á là 1,5%⁶. Hiện nay dù phải chịu những ảnh hưởng tiêu cực của khủng hoảng kinh tế thế giới, song cơ hội tăng trưởng thương mại hai chiều còn rất lớn, nhất là khi Việt Nam và Liên minh Châu Âu (EU) hoàn thành đàm phán, tiến tới kí kết Hiệp định Thương mại tự do (FTA) thì các doanh nghiệp hai nước sẽ có nhiều điều kiện thuận lợi hơn để phát triển quan hệ thương mại song phương.

Bên cạnh hoạt động thương mại, Pháp cũng là nước thực hiện dự án đầu tư FDI ở Việt Nam từ rất sớm. Năm 1988, ngay khi Việt Nam thực hiện thu hút đầu tư nước ngoài, các doanh nghiệp của Pháp đã có mặt tại Việt Nam. Tính đến 31/12/2012, với 375 dự án đầu tư còn hiệu lực và tổng số vốn đầu tư đăng kí đạt hơn 3 tỉ USD, Pháp trở thành nước đứng thứ hai trong số các nước châu Âu (sau Hà Lan) và đứng thứ mười sáu trên tổng số 98 quốc gia và lãnh thổ đầu tư vào Việt Nam⁷.

Có thể nói, hầu như các doanh nghiệp lớn của Pháp trong tất cả các lĩnh vực hợp tác đều đã hiện diện tại Việt Nam, như: các ngân hàng (BFCE, BNP, Societe Generale, Indosuez, Crédit Lyonnais), các tập đoàn công nghiệp hóa chất được (Rhône Poulenc, Sanofi), công nghiệp chế tạo xe hơi

⁴ Nguồn: Ban Quan hệ quốc tế VCCI, *Hồ sơ thị trường Pháp*, 2-2013, <http://www.vcci.com.vn/ho-so-thi-truong/55/phap.htm>

⁵ Nguồn: Tổng cục Thống kê đăng trên trang web <http://www.gso.gov.vn>

⁶ TTXVN, *Việt Nam là thị trường đầy hứa hẹn của doanh nghiệp Pháp*, <http://www.vinanet.com.vn>, cập nhật ngày 8/4/2013.

⁷ Ban Quan hệ quốc tế, VCCI, *Hồ sơ thị trường Pháp*, 2-2013.

(Renault, Peugeot), công nghiệp xây dựng (Spic Batignolle, Bourgues)... Sự hiện diện của các tập đoàn lớn của Pháp sẽ kéo theo các doanh nghiệp vừa và nhỏ của Pháp đến Việt Nam đầu tư và đây là cơ hội để ngành công nghiệp hỗ trợ Việt Nam được cải thiện. Hiện tại có khoảng 300 doanh nghiệp Pháp đang triển khai các dự án tại Việt Nam với khoảng 400 các đối tác là các doanh nghiệp vừa và nhỏ của Việt Nam trong các lĩnh vực công nghiệp, thương mại, khoa học kỹ thuật, công nghệ, chế biến nông sản thực phẩm... Bước sang năm 2013, mặc dù chịu những tác động từ cuộc khủng hoảng kinh tế thế giới nhưng hai bên đã có những nỗ lực phát triển quan hệ kinh tế. Khởi đầu cho năm giao lưu Pháp - Việt 2013, Diễn đàn Doanh nghiệp Pháp - Việt đã diễn ra tại thành phố Hồ Chí Minh từ ngày 8-11/4 với sự tham gia của bà Nicole Braicq - Bộ trưởng Ngoại thương Cộng hòa Pháp, 130 doanh nghiệp Pháp và hơn 300 doanh nghiệp Việt Nam. Đây là lần đầu tiên một số lượng kỷ lục doanh nghiệp Pháp tới Việt Nam tìm hiểu môi trường, tìm kiếm cơ hội kinh doanh, đầu tư trong các lĩnh vực sản xuất, thương mại, công nghệ, giao thông đô thị, dược phẩm, tài chính, ngân hàng, mỹ phẩm, thời trang, đào tạo nhân lực và nông nghiệp,...

Nguồn vốn đầu tư từ Pháp vào Việt Nam rất đa dạng, từ đầu tư trực tiếp (FDI) dưới hình thức các công ty liên doanh (chiếm 34% số dự án), hợp đồng hợp tác kinh doanh (21%), đầu tư 100% vốn nước ngoài (20,5%)

đến các hình thức công ty cổ phần, BTO, BT và BOT (24,5%). Quy mô trung bình của một dự án là 11,59 triệu USD/dự án (ở mức thấp so với bình quân chung là 15 triệu USD/dự án). Đầu tư trực tiếp của Pháp tập trung chủ yếu vào các lĩnh vực: thông tin và truyền thông (22,9% tổng vốn đầu-tư); dịch vụ (17,7%); sản xuất, phân phối điện, nước, điều hòa (17%); công nghiệp (12%) còn lại là nông nghiệp và các lĩnh vực khác (30,4%)⁸.

Pháp còn là nhà tài trợ châu Âu song phương thứ ba cho Việt Nam (sau Đức và Áo) về viện trợ phát triển chính thức (ODA). Việt Nam hiện đứng thứ hai trong số các nước hưởng ODA của Pháp tại châu Á (sau Ápganixtan). Việt Nam là một trong ít nước được hưởng cả ba kênh viện trợ tài chính của Pháp là: viện trợ phát triển chính thức từ ngân khố, cho vay ưu đãi từ Cơ quan Phát triển Pháp (AFD) và từ Quỹ Đoàn kết ưu tiên (FSP). Tại Hội nghị Tư vấn thường kỳ các nhà tài trợ cho Việt Nam tổ chức đầu tháng 12/2012, Pháp tiếp tục cam kết duy trì vai trò nhà tài trợ song phương lớn cho Việt Nam, đứng đầu trong EU với cam kết gần 340 triệu USD, nâng tổng viện trợ phát triển chính thức (ODA) của Pháp đối với Việt Nam trong 10 năm qua lên 2,150 tỉ USD⁹. Đây là cam kết có ý nghĩa quan trọng, nhất là trong thời điểm nước Pháp đang gặp nhiều khó

⁸ Nt.

⁹ TTXVN, *Việt Nam tích cực hợp tác với Pháp và các nước đối tác*, <http://dangcongsan.vn>, 29/12/2012.

khẩn về kinh tế và tài chính như hiện nay. Viện trợ của Pháp cho Việt Nam tập trung vào 3 hướng chính: đào tạo, phát triển nông nghiệp, xây dựng cơ sở hạ tầng trong giao thông vận tải và viễn thông; Và 4 lĩnh vực ưu tiên: cải cách pháp luật và chính trị, hiện đại hóa hệ thống giáo dục và nghiên cứu, hỗ trợ chuyển đổi nền kinh tế, góp phần giảm nghèo, cải thiện phúc lợi xã hội.

Về kinh tế, có thể nói trong thời gian qua, quan hệ giữa hai nước có những bước phát triển sâu rộng, đồng đều trên tất cả các lĩnh vực. Tuy nhiên, quan hệ này vẫn chưa thực sự tương xứng với tiềm năng và bề dày lịch sử quan hệ hai nước. Tỉ trọng xuất khẩu của Việt Nam vào Pháp chiếm phần nhỏ so với các nước khác do đây là một thị trường phát triển, có những quy định và tiêu chuẩn rất cao mà hàng hoá của Việt Nam chưa đáp ứng được. Ngược lại, đầu tư của Pháp vào Việt Nam trong thời gian gần đây chưa tương xứng với tiềm lực kinh tế của Pháp. Nhận xét về mối quan hệ kinh tế Việt - Pháp, cựu Đại sứ Pháp tại Việt Nam Hervé Bolot nhấn mạnh: *"Nếu có điều gì cần làm tốt hơn thì đó là trao đổi thương mại. Mặc dù Pháp là nước tài trợ vốn ODA cho Việt Nam thứ hai thế giới nhưng về hiệu quả thương mại, tôi vẫn hy vọng hai bên làm tốt hơn nữa"*¹⁰

Tân Đại sứ Pháp tại Việt Nam Jean-François Girault cũng thừa nhận mối quan hệ kinh tế

hai nước vẫn "chưa phát triển ngang tầm với quan hệ chính trị" và "Pháp mong muốn Việt Nam mở cửa hơn nữa trong cơ chế hợp tác"¹¹.

3. Trên lĩnh vực văn hóa, giáo dục, khoa học - kĩ thuật

Quan hệ hợp tác Việt - Pháp trên các lĩnh vực văn hóa, giáo dục, khoa học kĩ thuật được đẩy mạnh thông qua những kênh như viện trợ không hoàn lại của Pháp cung cấp cho Việt Nam và thông qua việc thực hiện các chương trình hợp tác văn hóa, khoa học-kĩ thuật trong khuôn khổ Cộng đồng Các nước sử dụng tiếng Pháp (Francophonie). Hàng năm, Pháp duy trì ngân sách hợp tác dành cho Việt Nam trị giá khoảng 10 triệu Euro, tập trung vào các lĩnh vực giảng dạy ngôn ngữ, cải cách hành chính, xây dựng luật pháp, tài chính, ngân hàng,...

Hai nước ngày càng có quan hệ hợp tác khăng khít trong lĩnh vực văn hóa. Hiện tại, Việt Nam và Pháp đã kí hiệp định trao đổi trung tâm văn hóa tại hai nước. Trung tâm Văn hóa Việt Nam tại Pháp (được thành lập vào tháng 11/2008) là Trung tâm Văn hóa đầu tiên của Nhà nước Việt Nam tại châu Âu, thể hiện rõ việc Việt Nam coi quan hệ với Pháp là cầu nối để thúc đẩy quan hệ với EU và châu Âu nói chung. Hợp tác văn hoá còn được thực hiện qua các cuộc trao đổi văn hoá, biểu diễn nghệ thuật, dịch thuật và các

¹⁰ Kim Vân, Đại sứ Pháp: Tôi từng mơ một ngày dài hơn 24 giờ, <http://www.tinmoi.vn>, cập nhật ngày 24/1/2010.

¹¹ VNN, Pháp coi Việt Nam là cửa ngõ tiến vào Đông Nam Á, <http://www.vnmission-ge.gov.vn>

hình thức đa dạng khác như: Liên hoan nghệ thuật Festival Huế (được tổ chức lần đầu vào tháng 4/2000 với chu kỳ lặp lại 2 năm 1 lần và đã trở thành một hoạt động văn hóa quốc tế); Thành lập Trung tâm Hình ảnh trong khuôn viên Viện Trao đổi Văn hóa với Pháp (IDECAP) tại Thành phố Hồ Chí Minh (TPHCM) (11/2003); Quan hệ hợp tác trong lĩnh vực điện ảnh giữa Trường Đại học Paris VIII và Trường Sân khấu Điện ảnh TPHCM; Hợp tác trong lĩnh vực truyền hình giữa Đài Truyền hình TPHCM với kênh Truyền hình Quốc tế của Pháp CFI (Canal France International); Quan hệ đối tác trong lĩnh vực thời trang giữa Viện Thời trang FADIN, VINATEX, Viện Thời trang Pháp (IFM) và Hội Hoạt động nghệ thuật Pháp (AFAA) được cụ thể hoá qua chương trình đào tạo các nhà tạo mẫu trẻ Việt Nam; Tổ chức hàng năm khoảng 60 buổi hòa nhạc và biểu diễn, khoảng 60 buổi gặp gỡ và thảo luận, khoảng 20 triển lãm và gần 200 buổi chiếu phim Pháp và Pháp ngữ dành cho công chúng Việt Nam tại Trung tâm Văn hóa Pháp (L'Espace) tại Hà Nội và các cơ quan trực thuộc tại thành phố Hồ Chí Minh và Huế,... Việt Nam cũng được mời tham gia vào nhiều lễ hội văn hóa nghệ thuật tại Pháp như Lễ hội Nghệ thuật Avignon, Lễ hội Biển quốc tế Brest,...

Thông qua các chương trình hợp tác văn hóa phong phú và đa dạng về cách tổ chức, về hình thức thực hiện cũng như đối tượng hướng tới, hai bên sẽ có thêm cơ hội tiếp xúc và tìm hiểu về bản sắc văn hóa của mỗi nước

nhằm tăng cường mối quan hệ hợp tác toàn diện và hiểu biết lẫn nhau. Năm 2013 được ấn định là năm giao lưu chéo để kỷ niệm 40 năm ngày thiết lập quan hệ ngoại giao giữa hai nước. Một loạt các hoạt động chính trị, kinh tế, văn hóa, nghệ thuật phong phú sẽ được tổ chức tại Pháp và Việt Nam và sẽ kéo dài cho đến tháng 9/2014 để góp phần quảng bá văn hóa của hai nước và tăng cường sự đoàn kết, gắn bó giữa hai dân tộc. Đây không chỉ là dịp kỷ niệm 40 năm thiết lập quan hệ ngoại giao song phương, đánh dấu một chặng đường phát triển quan trọng đã qua của hợp tác Việt - Pháp, mà còn là một chương trình tổng thể lớn nhất từ trước tới nay, thắt chặt quan hệ hai nước trên tất cả các lĩnh vực, tạo một sự khởi động mới cho mối quan hệ hợp tác truyền thống toàn diện Việt - Pháp, tiến tới nâng cấp quan hệ lên tầm cao mới.

Pháp luôn coi giáo dục và đào tạo là mục tiêu ưu tiên trong hoạt động hợp tác của mình tại Việt Nam. Hợp tác về giáo dục và đào tạo giữa Việt Nam và Pháp đã hình thành và phát triển từ đầu những năm 80. Các lĩnh vực hợp tác với Pháp tập trung chủ yếu vào việc giảng dạy và phát triển tiếng Pháp, đào tạo nguồn nhân lực ở bậc đại học, sau đại học trong nhiều lĩnh vực: quản lý kinh tế, ngân hàng, tài chính, luật, công nghệ mới... thông qua Trung tâm Pháp ngữ Alliance Francaise, Trung tâm Đào tạo Quản

lý Việt Nam – Pháp (CFVG), Nhà pháp luật Việt Nam - Pháp, Trung tâm Đào tạo tiếng Pháp chuyên ngành (CFC), Trung tâm biên - phiên dịch Việt Nam – Pháp (CFIT), Viện Trao đổi Văn hoá Pháp (IDEACF) và hệ thống các lớp song ngữ ở các cấp phổ thông... Hiện có khoảng hơn 150 thoả thuận được kí kết giữa các trường đại học của Việt Nam và Pháp. Các Trung tâm Đại học Pháp (PUF) tại Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh là một dự án chung của Việt Nam và Pháp, bắt đầu đi vào hoạt động tại Việt Nam năm 2006, đảm nhiệm các chương trình đào tạo bậc cử nhân và thạc sĩ của Pháp tại các trường đại học của Việt Nam thuộc các lĩnh vực sau: khoa học và công nghệ; khoa học đời sống và công nghệ sinh học; khoa học kinh tế và quản lý; khoa học xã hội và nhân văn. Học sinh sau khi tốt nghiệp được cấp văn bằng Pháp có giá trị châu Âu và quốc tế. Năm 2009, nhân chuyến thăm của Thủ tướng Pháp Francois Fillon, phía Pháp đã tài trợ Việt Nam 133,3 triệu đôla để xây dựng và đưa vào hoạt động trường Đại học Khoa học Công nghệ Hà Nội¹². Cuối năm 2012, Bộ Tài chính Việt Nam và Cơ quan Phát triển Pháp cũng đã kí hai thoả ước tài trợ trị giá 25 triệu Euro nhằm hỗ trợ phát triển 5 trung tâm đào

tạo nghề của Việt Nam¹³. Hàng năm, chính phủ Pháp dành một khoản ngân sách trị giá 1,7 triệu Euro để cấp học bổng cho sinh viên Việt Nam sang Pháp học tập, nhằm giúp Việt Nam trong lĩnh vực đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao. Chính sách học bổng của Pháp tập trung chủ yếu cho các chương trình đào tạo ở bậc học thạc sĩ và tiến sĩ. Hiện Pháp đang tiếp nhận khoảng 5.000 sinh viên đại học, sau đại học và khoảng 400 nghiên cứu sinh Việt Nam làm luận án tiến sĩ¹⁴.

Hợp tác Việt - Pháp về khoa học - kĩ thuật cũng có bước phát triển mới với việc hai bên kí Hiệp định Hợp tác Khoa học và Công nghệ (3/2007) nhằm tạo môi trường thuận lợi cho các chuyên gia, cơ quan và tổ chức khoa học và công nghệ hai nước tăng cường hơn nữa quan hệ hợp tác... Hợp tác trong lĩnh vực này chủ yếu được thực hiện thông qua các dự án do Quỹ Đoàn kết Ưu tiên (FSP) của Pháp tài trợ. Đây thường là các chương trình lớn, dài hạn về: Nghiên cứu, phát triển công nghệ, đào tạo phục vụ phát triển kinh tế xã hội; Phát huy giá trị văn hóa; Tăng cường năng lực về pháp luật và hành chính,... với kinh phí trung bình cho

¹² Đại sứ quán Pháp tại Việt Nam, *Thủ tướng François Fillon gặp Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng*, <http://www.ambafrance-vn.org/Thu-tuong-Francois-Fillon-gap-Thu>, 28-03-2012.

¹³ *Chuyến thăm của ông Michel Sapin*, Bộ trưởng Lao động, Việc làm, Đào tạo nghề và Đối thoại xã hội, <http://www.ambafrance-vn.org/Chuyen-tham-cua-ong-Michel-Sapin>, 21-11-2012.

¹⁴ Kim Văn, *Đại sứ Pháp: Tôi từng mơ một ngày dài hơn 24 giờ*, <http://www.tinmoi.vn>, cập nhật ngày 24/1/2010.

mỗi dự án khoảng trên một triệu Euro. Trung tâm Nghiên cứu Khoa học quốc gia Pháp (CNRS) là đối tác truyền thống, quan trọng và có hợp tác hiệu quả của Việt Nam trong hơn 20 năm qua. Tiếp theo đó là Viện Nghiên cứu Phát triển Pháp (IRD), Trung tâm Hợp tác Quốc tế về Nghiên cứu và Phát triển Nông nghiệp Pháp (CIRAD) và Ủy ban Năng lượng nguyên tử Pháp (CEA). Hợp tác trong lĩnh vực ứng dụng hạt nhân cũng là lĩnh vực được hai bên quan tâm. Tháng 11/2009, Hiệp định hợp tác về Sử dụng năng lượng Hạt nhân vì mục đích hòa bình được kí dưới sự chứng kiến của Thủ tướng hai nước.

Nhìn lại quá trình hợp tác giữa hai nước trong thời gian qua, có thể khẳng định quan hệ Việt Nam và Cộng hòa Pháp là mối quan hệ lịch sử, với nhiều thăng trầm, nhưng vượt lên trên tất cả là mối quan hệ hữu nghị truyền thống và hiểu biết lẫn nhau. Trong bối cảnh mới của tình hình thế giới thời kì sau Chiến tranh Lạnh và với nỗ lực của hai bên, quan hệ Việt - Pháp có những bước phát triển vượt bậc về mọi mặt. Vị thế của Việt Nam đang ngày càng được nâng lên trong chính sách châu Á của Pháp và chính sách này đang được tác động tích cực bởi những điều kiện hết sức thuận lợi. Pháp đánh giá cao và nhìn nhận Việt Nam là một đối tác quan trọng, là một trong những ưu tiên lớn trong chính sách châu Á phù hợp với tầm

vóc và vị thế ngày càng tăng của Việt Nam, nhất là trong bối cảnh Việt Nam ngày càng hội nhập sâu rộng với kinh tế thế giới. Về phía Việt Nam, bài học kinh nghiệm rút ra trong việc phát triển quan hệ với Pháp nói riêng và trong hội nhập quốc tế nói chung là phải luôn phát huy cao độ độc lập, tự cường trong quan hệ chính trị; thường xuyên đổi mới tư duy đối ngoại, linh hoạt, uyển chuyển phù hợp với tình hình cụ thể, nghiên cứu và dự báo tình hình đối tác một cách nhạy bén, chủ động tìm khâu đột phá trong quan hệ để đem lại lợi ích thiết thân nhất cho sự phát triển đất nước.

Mặc dù với bao khó khăn và thách thức, nhưng với “quyết tâm, tin tưởng và hiểu biết lẫn nhau” hai nước luôn hướng tới xây dựng mối quan hệ “đối tác chiến lược mới”, nhằm phát huy tiềm năng của mỗi nước và nắm lấy thời cơ để đối phó tốt hơn với những biến động sâu sắc của thế giới. Trong thời gian tới, để đưa quan hệ hai nước đi vào chiều sâu và phát triển bền vững, hai bên cần phải có một khuôn khổ hợp tác mới nhằm tạo động lực và những bước đột phá mới. Chính vì lý do đó, hai nước xác định sẽ tập trung xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt - Pháp và thảo luận song phương để làm rõ nội hàm của quan hệ này và coi đây chính là cơ sở để đưa quan hệ Việt - Pháp lên nấc thang phát triển mới trong tương lai.